

گزارش تحقیقاتی بررسی بودجه خانوار در مناطق شهری ایران طی سالهای ۷۰-۱۳۵۱

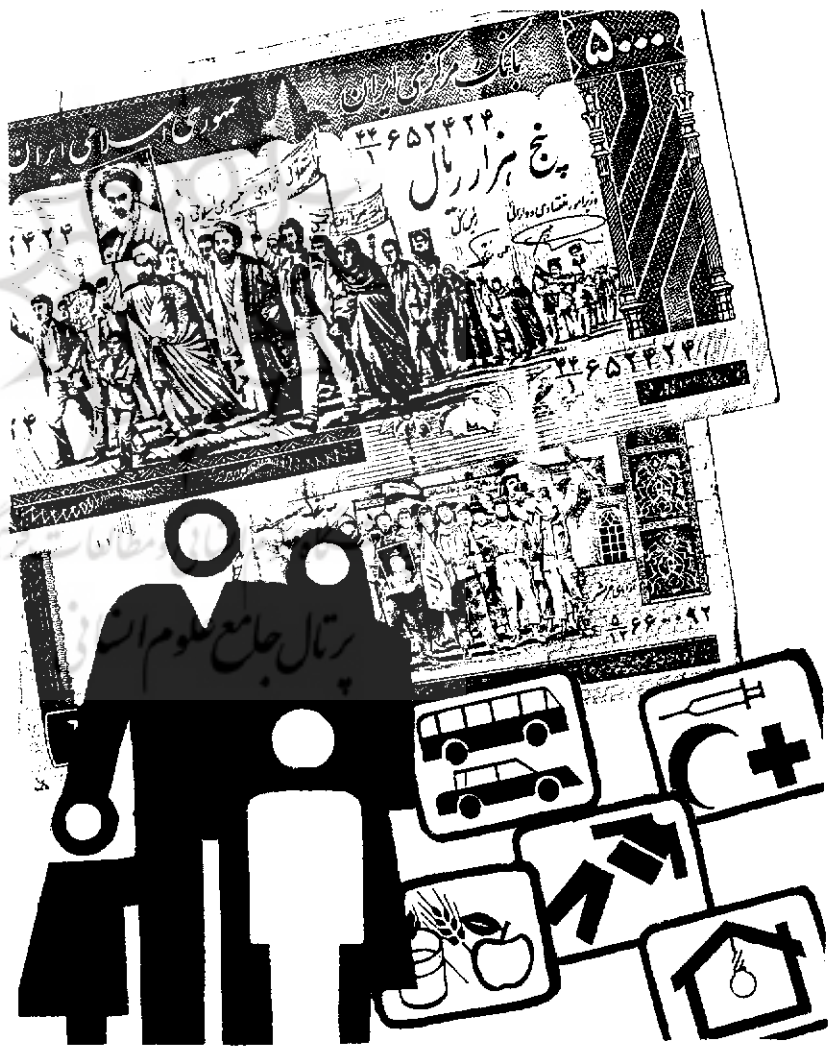
ب - تجزیه و تحلیل هزینه
مصرفی خوراکی و
غیرخوراکی خانوارهای
شهری ایران

قسمت دوم

از: مرکز تحقیقات و بررسی‌های اقتصادی اتاق
تهیه و تنظیم: مهیندخت کاظمی

در بعد دیگر بودجه خانوار، هزینه مصرفی کالاها و خدمات خوراکی و غیرخوراکی خانوار مطرح می‌شود. جدول شماره (۶) متوسط ارزش مواد مختلف — و غیرخوراکی مصرف شده بوسیله خانوارهای شهری ایران را برحسب اقلام مختلف هزینه نشان می‌دهد. جهت بررسی دقیق تر از ارقام هزینه در بودجه خانوار، بررسی از دیدگاه انجام می‌گیرد، ابتدا بررسی در صد افزایش هزینه مواد مختلف خوراکی و غیرخوراکی مصرف شده بوسیله خانوارهای شهری، نسبت به سال ماقبل آن و دیگری بررسی سهم هزینه مصرفی مواد خوراکی و غیرخوراکی خانوارهای شهری در کل هزینه سالانه خانوار می‌باشد. بررسی اول جهت پی بردن به میزان افزایش هزینه هر یک از اقلام اصلی هزینه طی یک دوره ۱۸ ساله با توجه به دو معیار مهم قیمت و مصرف انجام می‌گیرد و بررسی دوم جهت پی بردن به ضریب اهمیت هر یک از اقلام اصلی هزینه در کل هزینه مصرفی خانوار انجام می‌شود.

۱- درصد افزایش هزینه مصرفی خوراکی و غیرخوراکی خانوارهای شهری ایران برحسب اقلام مختلف هزینه: جدول شماره (۷) درصد افزایش هزینه مصرفی خانوارهای شهری ایران را نسبت به سال ماقبل آن نشان می‌دهد. با توجه به اطلاعات ارائه شده در جدول درمی‌یابیم، هزینه مصرفی خانوار روی آوردن از سال ۱۳۵۶ الی ۱۳۶۷ افزایش یافته، لکن در سالهای ۱۳۶۸ و ۱۳۶۹ هزینه مصرفی برای نان کاهش دارد، از آنجاکه هزینه مصرفی خانوار تابعی از دو عامل مهم یعنی قیمت و مقدار مصرف است، مشخص می‌شود، با توجه به این که همواره آرد و نان از سوسیدد ولتی برخوردار بوده است و قیمت آن چندان افزایش نیافته، لذا در

متوسط ارزش مواد مختلف خوراکی و دخانی و غیر خوراکی مصرف شده

به وسیله خانوارهای شهری ایران بر حسب اقلام مختلف هزینه

جدول شماره ۶

سال	۱۳۵۱	۱۳۵۶	۱۳۶۲	۱۳۶۷	۱۳۶۸	۱۳۶۹
آرد، رشته، غلات و فرآورده های آن	۱۶۰۱۲/۷	۲۸۷۱۵/۹	۵۵۰۷۲/۶	۱۱۲۷۱۷	۱۴۳۶۰۳	۱۷۸۹۲۷
گوشت	۱۲۴۷۳/۸	۳۸۴۶۶/۴	۱۳۳۵۹۰/۳	۲۸۳۳۵۷	۲۸۹۲۲۸	۱۷۲۱۹۱
شیر و لبنیات و تخم مرغ	۶۱۶۴/۵	۱۴۳۹۵	۵۱۲۰۵/۸	۸۴۱۵۱	۹۹۹۵۷	۶۸۱۴۹
روغن ها و چربی ها	۲۵۲۱	۷۰۳۵/۲	۸۶۲۰/۵	۲۱۱۷۶	۲۰۰۴۶	۲۹۵۸۵
میوه ها و سبزی ها	۹۸۹۰/۳	۳۰۲۵۸/۳	۱۰۰۳۸۰/۷	۱۷۲۲۴۵	۲۰۲۵۵۲	۱۳۰۴۷۷
خشکبار	۲۳۶/۷	۱۱۴۰/۴	۷۹۰۶/۲	۱۳۸۲۱	۱۵۷۴۴	۱۳۰۳۹
حبوبات	۱۴۶۵/۹	۱۶۸۳/۷	۶۸۷۹/۵	۸۹۴۹	۱۵۵۶۹	۲۸۱۶۵
قند و شکر	۲۳۴۴/۵	۴۸۸۸/۰	۲۹۰۹/۷	۹۴۸۷	۹۹۰۴	۱۶۳۷۶
انواع شیرین ها و مربا	۵۰۸/۷	۱۸۳۲/۵	۱۰۱۵۰/۹	۲۱۶۴/۸	۲۳۴۷۲	۱۷۴۲۰
چای، قهوه و کاکائو	۱۶۸۲/۳	۴۶۳۷/۷	۸۰۹۸/۸	۱۰۰۱۷	۱۲۹۹۱	۲۰۲۹۲
ادویه، چاشنی ها و سایر ترکیبات خوراکی	۲۴۳/۳	۱۱۴۳/۱	۶۶۵۰/۴	۴۶۱۷	۶۵۷۹	۱۰۰۵۵۹
انواع نوشابه	۱۸۴/۲	۱۷۲۸/۸	۴۲۶۸/۴	۲۸۱۹	۳۵۸۰	۲۶۱۲
غذاهای آماده و تنقلات	۲۱۵۲	۴۵۸۴/۱	۲۱۰۱۳/۹	۱۸۶۷۸	۲۵۸۳۵	۱۴۱۷۹
دخانیات	۲۳۶۶۴	۳۵۲۲/۵	۱۹۲۲۰/۱	۳۸۲۶۳	۴۷۰۷۷	۲۷۰۱۷
پوشاک و کفش	۸۵۵۶	۳۲۱۰۳/۴	۱۰۳۲۹/۳	۱۸۰۲۳۴	۲۳۱۵۹۵	۲۹۹۵۸۳
سکن	۳۲۰۴۰/۷	۱۳۹۹۳۰	۳۰۳۱۵۳/۲	۴۸۸۰۱۱	۵۷۳۲۲۶	۷۹۲۴۸۸
لوازم و اثاثه خانه	۹۵۹۲/۷	۳۵۰۲۸/۸	۸۷۲۶۷/۶	۹۵۸۴۱	۱۰۱۴۱۷	۱۴۰۴۷۳
بهداشت و درمان	۵۱۳۲/۶	۱۱۶۶۱/۳	۴۷۳۵۲/۳	۷۷۵۵۱	۷۲۸۳۸	۹۱۵۹۸
حمل و نقل و ارتباطات	۷۱۲۲/۷	۳۵۰۱۷/۵	۱۲۱۶۸۰/۲	۱۴۰۵۳۶	۹۷۸۲۳	۱۰۳۴۳۹
تفریح، تحصیل و مطالعه	۵۹۸۴/۱	۶۱۷۸/۶	۱۹۲۰۹/۷	۲۸۵۶۲	۳۲۰۷۲	۴۶۳۹۶
کالا و خدمات متفرقه	۷۰۲۳/۸	۲۴۰۹۳/۶	۷۲۳۸۴/۹	۸۶۶۰۶	۶۰۹۲۸	۷۱۴۰۴
کالاهای خوراکی و دخانی	۵۸۲۳۸/۹	۱۴۵۷۰۹/۱	۴۳۵۹۶۸	۸۰۲۹۴۹	۱۲۰۵۳۶۷	۱۲۲۰۱۷۲
کالاهای غیر خوراکی	۷۵۲۵۳	۲۹۲۵۰۰	۷۵۲۳۷۷/۵	۱۰۹۷۳۴۱	۱۱۶۹۹۹۹	۱۴۴۵۷۹۸
متوسط کل هزینه سالانه خانوار	۱۳۳۶۹۱/۹	۴۲۸۲۰۹/۱	۱۱۸۸۳۴۵/۸	۱۹۰۰۲۸۶	۲۳۷۵۲۶۶	۲۴۶۵۹۷۰

نفر شهری ۱۰/۴ درصد بوده که در سالهای ۱۳۵۶ به ۱۱/۸ درصد، ۱۳۶۱ به ۱۱/۱ درصد، ۱۳۶۴ به ۵/۷ درصد، ۱۳۶۷ به ۵/۹ درصد و ۱۳۶۸ به ۴/۱ درصد رسیده است. در چهار دوره مورد بررسی، سهم گوشت در کالری مصرفی روزانه از سال ۱۳۶۱ به بعد کاهش یافته و در سال ۱۳۶۸ به کمترین حد خود رسیده است. (۱) از جمله علل مهم در کاهش مصرف سرانه گوشت قرمز (۱۱ کیلوگرم سرانه در سال ۱۳۶۹ نسبت به ۱۳۵۶)، افزایش قابل توجه قیمت گوشت قرمز و کمبود عرضه آن بدلیل کمبود علوفه، تخریب بخش عظیمی از موانع و ناکافی

سال ۱۳۶۹ رشد منفی دارد. توجه به مصرف سرانه اقلام خوراکی خانوار موبداین مطلب است که طی سالهای ۱۳۴۹-۱۳۶۹ مصرف گوشت قرمز ۸/۶ کیلوگرم گوشت مرغ ۴ کیلوگرم و گوشت ماهی و میگو ۳/۳ کیلوگرم سرانه افزایش داشته است، لکن از سال ۱۳۵۶ به بعد مصرف گوشت قرمز، مرغ و ماهی کاهش دارد. این در حالی است که ۹/۸ درصد از گوشت مصرفی خانوار از طریق کوبین تامین شده و در صورت عدم نبود کوبین بایستی شاهد کاهش بیشتر مصرف گوشت می بودیم. لازم به ذکر است، در سال ۱۳۵۱ سهم گوشت قرمز در کالری روزانه یک

سالهای ۱۳۵۶-۶۷ رشد هزینه مصرفی خانوار برای آرد و نان ناشی از افزایش مقدار مصرف و کاهش هزینه مصرفی در این زمینه در دو سال آخر ناشی از کاهش مقدار مصرف نان در نتیجه بالا رفتن سهم برنج در مصرف خانوار است، با این وجود هزینه مصرفی خانوار در سال ۱۳۶۹ نسبت به ۱۳۵۶، معادل ۵۲۲ درصد افزایش دارد. (رجوع شود به جدول شماره ۸) هزینه مصرفی برای گوشت در سالهای ۱۳۵۶-۶۲ افزایش نشان می دهد، ولی از ۱۳۶۲ به بعد هزینه مصرفی گوشت خانوار کاهش یافته، بطوری که در

درصد افزایش مواد مختلف خوراکی، دخانی و غیرخوراکی مصرف شده

جدول شماره ۷ بوسیله خانوارهای شهری ایران برحسب اقلام مختلف هزینه

سال	۱۳۵۱	مقایسه سال ۵۶ ۵۱	مقایسه سال ۶۲ ۵۶	مقایسه سال ۶۷ ۶۲	مقایسه سال ۶۸ ۶۷	مقایسه سال ۶۹ ۶۸	مقایسه سال ۷۰ ۶۹
آرد، رشتنه، نان و فرآورده های آن	-	۷۹	۹۱	۱۰۲	۲۷/۴	۲۴/۶	۵۲۳
گوشت	-	۲۰۸	۲۴۷	۱۱۲	۲	-۴۰	۳۴۷
شیر و لبنیات و تخم مرغ	-	۱۳۳	۲۵۵	۶۴/۳	۱۸/۷	-۳۱/۸	۳۷۳
روغن ها و چربی ها	-	۱۷۹	۲۲/۵	۱۴۵	-۵/۳	۴۷/۵	۳۲۰
میوه ها و سبزیها	-	۲۰۶	۲۳۲	۷۲/۵	۱۶/۹	-۲۵/۵	۳۳۱
خشکبار	-	۳۸۱	۵۹۳	۴۷/۸	۱۳/۹	-۱۷	۱۰۴۳
حبوبات	-	۱۴/۸	۳۰۸	۳۰	۷۴	۸۱	۱۵۷۲
قند و شکر	-	۱۰۸	-۴۰	۲۲۶	۴/۴	۶۵/۳	۲۳۵
انواع شیرینها و مربا	-	۲۶۰	۴۵۳	-۷۸	۹۸۴	-۲۶	۸۴۴
چای، قهوه، کاکائو	-	۱۷۵	۷۴/۶	۲۳/۶	۲۹/۶	۵۶	۳۳۷
ادویه، چاشنی ها و سایر ترکیبات خوراکی	-	۳۷۰	۴۸۱	-۳۰	۴۲/۴	۵۳	۷۷۹
انواع نوشابه	-	۸۳۸	۱۴۶	-۳۴	۲۷	-۲۷	۵۱
غذاهای آماده و منتقلات	-	۱۱۳	۳۵۸	-۱۱	۳۸/۳	-۴۵	۲۰۹
دخانیات	-	۴۹	۳۵۷	۹۹	۲۳	۰	۱۲۲۷
پوشاک و کفش	-	۲۷۵	۲۱۵	۷۷	۲۸	۲۹	۸۳۳
مسکن	-	۳۳۶	۱۱۶	۶۰	۱۷	۳۸	۳۰۱
لوازم و اثاثه خانه	-	۲۶۵	۱۴۹	۹/۸	۵/۸	۲۸	۳۰۱
بهداشت و درمان	-	۱۲۷	۳۰۶	۶۳	-۶	۲۵/۷	۶۸۵
حمل و نقل و ارتباطات	-	۳۹۱	۲۴۷	۱۵/۴	-۳۰	۵/۷	۱۹۵
تفریح، تحصیل، مطالعه	-	۳/۲	۲۱۱	۴۸	۱۲	۴۲/۶	۶۵۰
کالاها و خدمات متفرقه	-	۲۲۳	۲۰۰	۱۹/۶	-۲۹	۱۷	۹۶
کالا های خوراکی و دخانی	-	۱۵۰	۱۹۹	۸۴	۵۰	۱/۲	۷۳۷
کالا های غیر خوراکی	-	۲۸۷	۱۵۷	۴۶	۶/۶	۶/۴	۳۲۶
متوسط کل هزینه سالانه خانوار	-	۲۲۷	۱۷۱	۵۹/۹	۲۵	۳/۸	۴۴۲

بودن تولید و واردات علوفه جهت پاس گوشتی به تقاضای روز افزون آن می باشد. نکته قابل توجه دیگر الگوی مصرفی خانوار در زمینه گوشت مصرفی است. همانگونه که مشاهده می شود، گوشت قرمز، سهم عمده ای از گوشت مصرفی خانوار را شامل می شود و پس از آن، گوشت مرغ و ماهی در سبب مصرفی خانوار جای می گیرند. بنابراین مشخص می شود، بدلیل ضعیف بودن نیروی جانشینی بین گوشت قرمز و سایر انواع گوشت، جهت تغییر الگوی مصرفی خانوار در زمینه گوشت مصرفی و تمایل تقاضای آنها از گوشت قوزچه گوشت مرغ و ماهی بررسی و برنامه ریزی دقیق از سوی برنامه ریزان

لازم است.

هزینه مصرفی برای شیر و لبنیات و تخم مرغ از سال ۱۳۵۲ الی ۱۳۶۲ رشد یافته لکن از سال ۱۳۶۲ به بعد هزینه مصرفی در این زمینه کاهش دارد، بطوری که در سال ۱۳۶۹ نسبت به سال ۱۳۶۸ رشد منفی معادل ۳۱/۸ درصد دارد. از آنجا که مصرف سرانه شیر حدود ۵۷ درصد در سال ۱۳۶۹ نسبت به ۱۳۵۶ افزایش دارد، لذا کاهش فوق را می توان ناشی از کاهش مصرف کره و پنیر و تخم مرغ در سال ۱۳۶۹ نسبت به ۱۳۵۶ دانست، زیرا همانطور که اطلاع داریم، قیمت هیچ یک از اقلام مذکور کمتر از قیمت آنها در سال

۱۳۵۶ نشد است، بنابراین کاهش فوق ناشی از کاهش مصرف است نه کاهش قیمت. البته باید در نظر داشت هزینه مصرفی خانوار برای شیر و لبنیات و تخم مرغ در سال ۱۳۶۹ نسبت به سال ۱۳۵۶، معادل ۳۷۳ درصد افزایش یافته است که با توجه به افزایش قیمت و کاهش مصرف مشخص می شود، افزایش هزینه مصرفی خانوار در این زمینه ناشی از افزایش قیمت است. نکته قابل توجه این که، کاهش مصرف کره، پنیر و تخم مرغ در حالی است که ۷۳/۴ درصد تخم مرغ مصرفی، ۵۸/۴ کره مصرفی و ۳۶/۳ درصد پنیر مصرفی خانوار از طریق کوپن تهیه شده است و از این طریق موجب بالا رفتن قدرت

درصد نسبت مصرف کوپنی به کل مصرف در سال ۱۳۶۹

فندق	تخم مرغ	روغن نباتی	شیر خشک	کره	مرغ	سبزی	سبزی	گوشت
۸۴/۰	۷۳/۲	۶۸/۸	۵۹/۵	۵۸/۴	۲۶/۶	۲۶/۳	۲۳/۰	۱۹/۸

ماخذ: بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، مدیریت امور آمارهای اقتصادی، سال ۱۳۷۱، ص ۸۲

خرید خانوار و حفظ حداقل مصرف مورد نیاز آن سال شده است.

هزینه مصرفی خانوار برای روغن از سال ۱۳۵۶ به بعد دارای نوسان است، بطوری که در سال ۱۳۵۶ نسبت به سال ۱۳۵۱، معادل ۱۲۹ درصد نشان می دهد ولی در سال ۱۳۶۸ معادل نسبت به سال ماقبل آن ۳/۵ درصد رشد منفی دارد و در سال ۱۳۶۹ مجدداً افزایش می یابد. با این حال، هزینه مصرفی خانوار برای روغن در سال ۱۳۶۹ نسبت به ۱۳۵۶، معادل ۳۲ درصد رشد مثبت در بردارد. با نگاهی به جدول متوسط مصرف سرانه خانوار متوجه می شویم که در سال ۱۳۵۶ مقدار مصرف سرانه روغن نسبت به سال ۱۳۴۹، ۸ درصد افزایش دارد. در حالی که در سال ۱۳۶۸ مصرف سرانه روغن مجدداً

به میزان سال ۱۳۴۹ تنزل می کند و در سال ۱۳۶۹ نزدیک به یک درصد افزایش می یابد. بنابراین با توجه به افزایش هزینه مصرفی روغن در سال ۱۳۶۹ نسبت به ۱۳۵۶، افزایش هزینه مصرفی ناشی از افزایش قیمت تلقی می شود. نکته قابل ذکر این که کاهش مصرف روغن در حالی است که ۶۸/۸ درصد روغن مصرفی خانوار در سال ۱۳۶۹ از طریق کوپن تأمین شده است. با این وجود طبق بررسیهای انجام شده، در سال ۱۳۵۱، مواد چربی ۹/۹ درصد از کالری مصرفی یک نفر شهری را تشکیل داده است. این سهم در سال ۱۳۵۶ تقریباً دو برابر شده (۱۲/۷ درصد). در سال ۱۳۶۱ به ۱۵/۱ درصد، ۱۳۶۴ به ۷/۷ درصد و در سالهای ۱۳۶۷ و ۱۳۶۸ به ۷/۷ درصد رسیده است. (۲)

بطور کلی می توان گفت، کاهش مصرف گوشت، برنج، کره، پنیر، روغن و قند و شکر علی رغم تأمین سهم قابل توجهی از مصرف از طریق کوپن، ناشی از کاهش بیش از حد قدرت خرید خانوار در سالهای بعد از انقلاب نسبت به سالهای قبل از آن است و علی رغم این که گفته می شود سال ۱۳۵۶ نیز سرخ تورم نسبت به سالهای ماقبل آن بالا بوده است، مصرف خانوار در کلیه زمینه ها بیش از سالهای بعد از انقلاب است.

هزینه مصرفی خانوار برای قند و شکر در سال ۱۳۵۶ نسبت به سال ۱۳۵۱، معادل ۱۰۸ درصد رشد دارد که ناشی از افزایش مصرف سرانه به میزان ۱۰ درصد است. لکن در سال ۱۳۶۲ هزینه مصرفی خانوار در این زمینه کاهش می یابد بطوری که دارای نرخ رشد منفی ۴ درصد می شود. در سال ۱۳۶۷ هزینه مصرفی خانوار برای قند و شکر افزایش یافته ولی در سالهای ۱۳۶۸ و ۱۳۶۹ از درصد رشد آن کاسته می شود. بدین ترتیب با توجه به بالا رفتن قیمت قند و شکر (غیر کوپنی) در این فاصله کاهش مصرف سرانه به میزان ۱۵ درصد مشخص می شود. افزایش ۲۳ درصد در هزینه مصرفی خانوار برای قند و شکر در سال ۱۳۶۹ نسبت به ۱۳۵۶ ناشی از افزایش قیمت قند و شکر در بازار آزاد است. در مورد کاهش مصرف سرانه قند و شکر در سال ۱۳۶۹ نسبت به سال ۱۳۵۶ قابل ذکر است ۸۴ درصد قند و شکر مصرفی خانوارهای شهری ایران در سال ۱۳۶۹ از طریق کوپن و بانرخیهای تعیین شده تأمین شده است. با این وجود مصرف سرانه قند و شکر کاهش یافته است. توضیح این که مقدار مصرف کوپنی برای برخی خانوارها برابر با حداقل مصرف است و سهم عمده ای از نیاز مصرفی آنها بایستی از طریق بازار آزاد تأمین شود که بدلیل بالا بودن قیمت این نیاز برآورده نمی گردد.

هزینه مصرفی خانوار برای چای، قهوه و کاکائو در سال ۱۳۵۶ بیشترین نرخ رشد معادل ۱۷۵ درصد دارد و بعد از آن نرخ رشد هزینه مصرفی خانوار برای چای، قهوه و کاکائو کاهش یافته به ۵۶ درصد در سال ۱۳۶۹ می رسد. با این حال هزینه مصرفی خانوار در این زمینه در سال ۱۳۶۹ نسبت به سال

متوسط مقدار مصرف سرانه بعضی از اقلام خوراکی

طی سالهای ۶۹-۱۳۴۹ (کیلوگرم)

جدول شماره ۸

مواد خوراکی	۱۳۴۹	۱۳۵۶	۱۳۶۹
متوسط بد خانوار	۵/۰	۲/۹	۴/۹
انواع نان	۱۴۵/۲	۱۵۱/۲	۱۳۷/۶
برنج	۳۸	۳۳/۶	۲۱/۵
گوشت قرمز	۱۸/۵	۱۸/۶	۲۰/۴
گوشت پرندگان	۱۰/۲	۹/۳	۳/۶
گوشت حیوانات دریایی	۲/۹	۲/۵	۲/۲
شیر	۲۶/۳	۲۶/۶	۱۱
پنیر	۵/۰	۵/۰	۳/۴
کره	۰/۸۴	۰/۷۵	۱/۲
تخم مرغ	۱۰/۹	۹	۲/۸
روغنها و چربیهای حیوانی	۰/۲۶	۰/۲۴	۱/۰
روغن نباتی	۸/۲	۷/۷	۷/۳
قند و شکر	۱۵/۶	۱۵/۱	۲۱/۷
چای	۱/۹۴	۱/۸	۲/۳
حیوانات	۵/۵۴	۷/۸	۹/۲

ماخذ: بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران- اداره آمارهای اقتصادی

۱۳۵۶، علی‌رغم کاهش مصرف سرانه حدود ۴/۵ درصد در جای، ۳۳۷ درصد افزایش دارد. از آنجا که جای طی این مدت از طریق تعادلیات توزیع شده و قسمتی از نیاز مردم را پاسخگو بوده است و قیمت جای داخلی در دوران بعد از انقلاب تغییر محسوسی نیافته، می‌توان افزایش ۳۳۷ درصد در هزینه مصرفی خانوار روی جای، قهوه و کاکائو را ناشی از افزایش قیمت قهوه و کاکائو دانست.

هزینه مصرفی خانوار برای پوشاک و کفش در سال ۱۳۵۶ نسبت به سال ۱۳۵۱، ۲۷۵ درصد رشد داشته است، لکن از این سال به بعد دارای نرخ رشد کاهش یافته است. نسبت به سال ۱۳۵۶، ۸۳۲ درصد نشان می‌دهد که بعد از هزینه مصرفی برای شیرینی و مربا، بیشترین درصد افزایش هزینه را در سالهای بعد از انقلاب نسبت به سایر کالاها و خدمات خوراکی و غیر خوراکی خانوار داشته است که ناشی از بالا رفتن شدید قیمت پوشاک و کفش بدلیل افزایش هزینه تولید آنها و کاهش واردات تا سال ۱۳۶۷ می‌باشد.

هزینه مصرفی خانوار برای مسکن در سال ۱۳۵۶ نسبت به سال ۱۳۵۱، معادل ۳۳۶ درصد افزایش یافته است ولی نرخ رشد آن در سالهای بعد کاهش می‌یابد. با این وجود هزینه مسکن در سال ۱۳۶۹ نسبت به سال ۱۳۵۶ معادل ۴۶۶ درصد افزایش نشان می‌دهد. افزایش هزینه مسکن رami توان ناشی از افزایش شدید قیمت مواد اولیه مورد استفاده در ساخت مسکن و زمین، پس از انقلاب، افزایش هزینه دستمزد کارگر و روزمزد، افزایش نرخ رشد جمعیت و کمبود عرضه مسکن جهت جوابگویی به تقاضای روزافزون آن دانست. علاوه بر این مهاجرت پیوسته روستائیان به مناطق شهری، بخصوص شهرهای بزرگ عامل دیگری در رشد هزینه مسکن در مناطق شهری می‌باشد که به همین دلیل نرخ رشد هزینه مسکن در مناطق شهری بیش از مناطق روستایی بوده است.

هزینه بهداشت و درمان در سال ۱۳۶۲ نسبت به ۱۳۵۶، ۳۰۶ درصد افزایش نشان می‌دهد، لکن از

سال ۱۳۶۲ به بعد علی‌رغم افزایش آن از نرخ رشد هزینه بهداشت و درمان کاسته می‌شود. با این وجود هزینه مصرفی برای بهداشت و درمان در سال ۱۳۶۹ نسبت به سال ۱۳۵۶ تقریباً ۷۷ درصد است. بطور کلی افزایش هزینه‌های بهداشت و درمان در دوران بعد از انقلاب و کاهش قدرت خرید خانوار، حساس تر شدن کالای فوق را نسبت به تغییرات درآمد خانوار نشان می‌دهد. عبارت دیگر بدلیل کاهش درآمد واقعی خانوار، آنها ابتدا بودجه محدود خود را صرف کالاهایی مانند خوراکی و مسکن و پوشاک می‌نمایند و سپس به هزینه‌های بهداشتی خود می‌پردازند.

در نهایت با توجه به تقسیم بندی هزینه مصرفی خانوار به هزینه‌های خوراکی و دخانی و هزینه‌های غیر خوراکی مشخص می‌شود، هزینه مصرفی خوراکی و دخانی از سال ۱۳۵۱ الی ۱۳۶۲ دارای نرخ رشد فزاینده و از این به بعد دارای نرخ رشد کاهش یافته است. با این حال هزینه مصرفی خانوار برای کالاهای خوراکی و دخانی در سال ۱۳۶۹ نسبت به سال ۱۳۵۶، معادل ۷/۳ درصد است. در مورد کالاهای غیر خوراکی، هزینه مصرفی خانوار از سال ۱۳۵۶ به بعد دارای نرخ رشد کاهش یافته است، لکن در سال ۱۳۶۹ نسبت به سال ۱۳۵۶، ۳/۲ درصد افزایش یافته است. علت افزایش کمتر هزینه کالاهای غیر خوراکی طی این ۱۳ سال رami توان ناشی از این مسئله دانست که، در سال ۱۳۵۶ از آنجا که کلیه مواد غذایی مورد نیاز اقشار مختلف جامعه با سوبسید و به هر میزان که مصرف می‌کردند، در اختیار آنها قرار می‌گرفت، قیمت کالاهای مصرفی غیر خوراکی بیش از کالاهای مصرفی خوراکی و دخانی بوده است، لکن بعد از انقلاب از یک طرف تعداد کالاهای مصرفی خوراکی که سوبسید دریافت می‌کردند، کم شده است و از طرف دیگر هر کس مطابق با نیاز خود، دسترس به کالاهای کوبینی و با سوبسید ندارد و ناچار باقی نیاز خود را از بازار آزاد تهیه می‌نماید. علاوه بر این دلیل رشد سریع جمعیت و هماهنگی نداشتن آن با رشد تولید کالاهای خوراکی، قیمت کالاهای مصرفی خوراکی خانوار دائماً افزوده شده،

بطوریکه با کاهش درآمد سرانه خانوار، قدرت خرید واقعی خانوار را چنان کاهش داده است که آنها اکثراً "در پی رفع احتیاجات خوراکی خود هستند و کالاهای غیر خوراکی را در اولویت بعد قرار می‌دهند."

پی‌نوشت:

(۱) بررسی تغذیه و کالری در ایران ۶۸-۱۳۵۱، مرکز آمار ایران، مدیریت آمارهای مالی، بهمن ۱۳۷۰، ص ۲۰

(۲) بررسی تغذیه و کالری در ایران ۶۸-۱۳۵۱، مرکز آمار ایران، مدیریت آمارهای مالی، سال ۱۳۷۰، ص ۲۱